

WAEYENBERGH, Honoré van (Brussel 25 november 1891 – Korbeek-Lo 19 juli 1971).

Volgde lager onderwijs in het Institut Saint Joseph te Brussel. In 1903 verhuisde zijn familie naar Laken en studeerde Van Waeyenbergh tot 1909 aan het **Klein Seminarie van Hoogstraten**. Hij maakte er kennis met een aantal oudere Vlaamsgezinde oud-leerlingen zoals **August van Cauwelaert**, **Frans van Cauwelaert** en **Theodoor van Tichelen**. Mede onder hun invloed stichtte Van Waeyenbergh mee de Vlaamse studentenbond Sterk door werk te Grimbergen (1905). Tijdens zijn vakanties in Laken kwam hij in contact met kapelaan **Jozef Cardijn** en raakte betrokken bij de stichting van de **Katholieke Arbeidersjeugd**. Vanaf 1909 studeerde Van Waeyenbergh te Leuven, waar hij kandidaat werd in de wijsbegeerte en de letteren en baccalaureus in de thomistische wijsbegeerte (1912). Nadien volgde hij theologie aan het Grootseminarie te Mechelen. Als student hield hij in het gezelschap van F. van Cauwelaert meer dan eens voordrachten voor verschillende Vlaamse studentenbonden in Limburg, Antwerpen en Brabant en werd medewerker aan *De Student* (1909).

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog ging Van Waeyenbergh als vrijwilliger-brancardier naar het front. Hij werd gewond. Na verzorging in Engeland keerde hij in 1915 terug naar het front en werd adjunct bij de aalmoezeniersdienst van het leger.

Na de oorlog hervatte Van Waeyenbergh zijn studies en werd op 28 december 1919 tot priester gewijd, waarna hij in Leuven klassieke filologie ging studeren. Tijdens het tweede jaar (1920-1921) was hij leraar in het Sint-Gummaruscollege van Lier, in 1924 promoveerde hij tot doctor en werd directeur in het college te Lier. In 1927 werd hij overgeplaatst naar het Sint-Jan Berchmanscollege te Antwerpen en bleef er directeur tot 1936. Ook in deze periode bleef hij voordrachten geven over kunst en cultuur, meestal voor het **Dauidsfonds**, de **Katholieke**

Schilderij van Honoré van Waeyenbergh door Alfons Verheyen (1962). Van Waeyenbergh stimuleerde als vice-rector (1936) en rector (1940) de vernederlandsing van de Leuvense universiteit. Na de splitsing in 1968 bleef hij erector. (AMVC)

Vlaamse Hogeschooluitbreiding of plaatselijke volksbonden.

In 1936 volgde Van Waeyenbergh Mgr. Karel Cruysberghs op als vice-rector van de Katholieke Universiteit Leuven (KUL). Rector magnificus Paulin Ladeuze was reeds begonnen met de gedeeltelijke vernederlandsing van de universiteit. Van Waeyenbergh zette samen met Mgr. Pieter-Jozef Sencie, stichter van de **Vlaamse Leergangen te Leuven**, de vernederlandsing voort. In 1938 werd Van Waeyenbergh door eerste minister Paul-Emile Janson benoemd tot voorzitter van de **Vlaamsche Cultuurraad**, wat hij bleef tot de raad bij aanvang van de bezetting door de Duitsers werd opgeheven. Op 19 maart 1940 werd Van Waeyenbergh door het Belgisch episcopaat aangeduid als opvolger van de overleden rector Ladeuze. Als rector magnificus wilde hij tijdens de bezetting een aanwezigheidspo-

litiek voeren en zo onafhankelijk mogelijk blijven tegenover de bezetter. Hij kwam niet enkel met de bezetter in aanvaring, maar ook met het **Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond** (KVHV), bijvoorbeeld toen dit in 1942 een **Dietsch Studentencongres** wilde organiseren. Op 5 juni 1943 werd Van Waeyenbergh door de Duitsers gearresteerd nadat hij geweigerd had de adressenlijst van ondergedoken studenten te overhandigen. Veroordeeld op 9 juli 1943 tot 18 maanden opsluiting werd hij reeds op 23 september 1943 in voorlopige vrijheid gesteld, maar de toegang en de leiding van de Leuvense universiteit werden hem ontnomen.

Na de bevrijding behoorde Van Waeyenbergh tot de Commissie van Voorlichting, die door koning **Leopold III** op 14 juli 1946 werd ingesteld om hem te Pregny (Zwitserland) te informeren over de toestand in België. In de naoorlogse periode werd hij geconfronteerd met de grote expansie van de Leuvense universiteit. Voorts werd de vernederlandsing voortgezet en werd er een volledig ingerichte Nederlandse afdeling uitgebouwd. In 1948 werd hij lid van de **Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten** van België, en in 1949 werd hij voorzitter van de Internationale Federatie van de Katholieke Universiteiten te Rome. Hij probeerde de Leuvense universiteit internationale bekendheid mee te geven door het organiseren van uitwisselingsprojecten, het stichten van beurzen, het uitreiken van eretitels en werd zelf door veertien buitenlandse universiteiten gepromoveerd tot doctor honoris causa. Op de Vlaamse dag van de **Wereldtentoonstelling** op 6 juli 1958, pleitte hij in een rede voor een verzachting van de gevolgen van de repressie.

Vanaf de jaren 1960 werd Van Waeyenbergh in toenemende mate geconfronteerd met de communautaire twisten rond de Leuvense universiteit. Om beide partijen te verzoenen installeerde hij in februari 1962 een rectorale commissie die echter geen resultaat opleverde. Voor de bisschoppelijke commissie die meteen daarop werd ingesteld, was het nu duidelijk dat de nodige hervormingen niet door Van Waeyenbergh zouden kunnen worden uitgevoerd. In augustus 1962 vond een reorganisatie binnen de bestuurlijke top van de universiteit plaats en werd Van Waeyenbergh op 70-jarige leeftijd ontheven uit zijn ambt van rector van de **KUL-Université catholique de Louvain (UCL)**, weliswaar met behoud van de titel van rector magnificus. Hij bleef ererector magnificus van de sedert 1968 gesplitste universiteiten en betreurde vooral ook de splitsing van de bibliotheekcollectie die hij na de oorlog mede verzameld had en nu werd opgedeeld en waarmee de internationale uitstraling van de universiteit bedreigd werd.

LITERATUUR: J. Aerts, 'Waeyenbergh, Honoré van', in *NBW*, VII, 1977.

GERT VAN OVERLOOP